పోతనభాగవతంలో రసగుళికలు

– ఆర్.శర్మ దంతుర్తి

44 వ భాగం

వామనావతారం, ముగింపు – 18

ఇంతవరకూ వచ్చాం కనక ఇప్పుడు మిగిలిన యాగం కూడా పూర్తి చేయాలి. బలి సుతలానికి వెళ్ళాడు, ప్రహ్లాదుడూ వెళ్ళడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాడు. యాగం ఎవరో, ఏదో విధంగా చేయాలి కదా?

వ. అని యిట్లు నియమించినం బరమేశ్వరునకు నమస్కరించి వలగొని కరకమల పుట ఘటిత నిటల తటుండయి, వీడ్కొని, బలిం దోడ్కొని సకలాసురయూథంబునుం దాను నొక్క మహాబిలద్వారంబు చొచ్చి ప్రహ్లాదుండు సుతల లోకంబునకుం జనియె; నంత బ్రహ్మవాదు లయిన యాజకుల సభామధ్యంబునం గూర్చున్న శుక్రునిం జూచి నారాయణుం డి ట్లనియె.
[8-677]

మరింక ఎవరు పూర్తి చేసేది? వామనుడు అదే చెప్తున్నాడు శుక్రాచార్యులతో.

ఆ. ఏమిఁ గొఱత పడియె నీతని జన్నంబు
విస్తరింపు కడమ విప్రవర్య!
విషమ మయిన కర్మ విసరంబు బ్రాహ్మణ
జనులు చూచినంత సమతఁ బొందు. [8-678]

ఈ మిగిలిన యజ్ఞం మీరు పూర్తి చేయండి. అది అలా ఆగిపోకూడదు మధ్యలో. మీ వంటి బ్రహ్మ వేత్తలవల్ల అది సఫలం కావాలి అని. బలి దానం ఇచ్చేటప్పుడు కలశంలోంచి నీళ్ళు పడకుండా శుక్రాచార్యులు అడ్డుకున్నప్పుడు వామనుడు దర్భతో ఆయనకి ఒక కన్ను పోగొట్టాడు కదా? అప్పుడు ఒక కన్ను మాత్రమే ఎందుకు పోయింది, రెండూ పోవచ్చుగా అనే ధర్మ సందేహానికి ఇక్కడ సమాధానం దొరుకుతుంది. ఎందుకంటే మధ్యలో ఆగిపోయిన యజ్ఞం పూర్తి చేయడానికి. అందుకే ఒక కన్ను మిగిల్చినది. ఇదంతా – బలిని దానం అడగడం, శుక్రాచార్యులకి ఒక కన్ను మిగల్చడం, బలిని సుతలం లో ఉండమనడం – చూస్తే మొదటినుండీ ఎంతో జాగ్రత్తగా ఒక పథకం ప్రకారం జరిగినట్టూ మనకి అర్థం అవుతుంది. ఆ పథకాన్నే కర్మ అంటున్నాము. అది ఎవరూ తప్పించుకోలేనిది. దానిగురించి ముందు వ్యాసాల్లో చూసాం.

చిన్న సరదా ప్రశ్న తెలుగు అంటే ఇష్టం ఉన్న నా లాంటి వాళ్ళకి. పై పద్యంలో యజ్ఞం, యాగం అనే పదం ఎక్కడుందో చెప్పగలరా?

సీ. అఖిల కర్మంబుల కధినాథుఁడవు నీవ;
యజ్ఞేశుఁడవు నీవ యజ్ఞపురుష!
ప్రత్యక్షమున నీవు పరితుష్టి నొందినఁ;
గడ మేలఁ కల్గు నే కర్మములకు?
ధనదేశకాలార్హతంత్రమంత్రంబులఁ;
గొఱఁతలు నిన్నుఁ బేర్కొనిన మాను;
నయినఁ గావింతు నీ యానతి భవదాజ్ఞ;
మెలఁగుట జనులకు మేలుఁ గాదె? [8-680]

తే. యింతకంటెను శుభము నా కెచటఁ గలుగు
ననుచు హరిపంపు శిరమున నావహించి
కావ్యఁ డసురేంద్రు జన్నంబు కడమఁ దీర్చె
మునులు విప్రులు సాహాయ్యమునఁ జరింప. [8-680.1]

ఆలా చెప్పిన విష్ణువుతో శుక్రాచార్యులు అంటున్నాడు. నువ్వే యజ్ఞాలకి అధికారివీ, ప్రపంచంలో జరిగే కర్మలకన్నింటికీ సాక్షీభూతుడవీను. నిన్ను తృప్తి పరుస్తే వేరే ఇంకేమీ చేయక్కర్లేదు. నీవు చెప్పినట్టూ అలాగే చేస్తాను. అలా అని యజ్ఞాన్ని పూర్తి చేసాడు, అక్కడే ఉన్న మునులూ విప్రుల సహాయంతో.

వ. ఇవ్విధంబున వామనుండయి హరి బలి నడిగి, మహిం బరిగ్రహించి, తనకు నగ్రజుండగు నమరేంద్రునకుం ద్రిదివంబు సదయుం డయి యొసంగె; న త్తరి దక్ష భృగు ప్రముఖ ప్రజాపతులును, భవుండును, గుమారుండును, దేవర్షి, పితృగణంబులును, రాజులును, దానును గూడికొని చతురాననుండు గశ్యపునకు నదితికి సంతోషంబుగా లోకంబులకు లోకపాలురకు "వామనుండు వల్లభుం" డని నియమించి యంత ధర్మంబునకు యశంబునకు లక్ష్మికి శుభంబులకు దేవత లకు వేదంబులకు వ్రతంబులకు స్వర్గాపవర్గంబులకు "నుపేంద్రుండు ప్రధానుం" డని సంకల్పించె నా సమయంబున.

[8-681]

ఆ విధంగా ఇంద్రుడికి మళ్ళీ దేవతలమీద అధిపత్యం, సింహాసనం కలిగాయి. ఇదంతా విన్నాక అదితికీ కశ్యపుడికీ సంతోషం వేసింది – కొడుకు చేస్తానని చెప్పినపని చేసిపెట్టినందుకు. అప్పుడు, అన్ని శుభాలకీ, దేవతలకీ, వేదాలకీ, వ్రతాలకీ, ధర్మానికీ, కీర్తి సంపదలకీ, స్వర్గానికీ, మోక్షానికీ వామనుడే అధికారి అని నిశ్చయించారు. మనం ఆచమనం చేసేటప్పుడు వామనుణ్ణి స్మరించడం గమనించవచ్చు. " ... ఓం విష్ణవే, మధుసూధన, త్రివిక్రమ, **వామన**, శ్రీధర, హృషీకేశ, పద్మనాభ, దామోదర, సంకర్షణ, వాసుదేవ, ప్రద్యుమ్న, అనిరుద్ధ, పురుషోత్తమ, అధోక్షజ, నారసింహ, అచ్యుత, జనార్ధన, **ఉపేంద్ర**, హరి, శ్రీకృష్ణాయ నమః"

క. కమలజుఁడు లోకపాలురు
నమరేంద్రునిఁగూడి దేవయానంబున న
య్యమరావతికిని వామను
నమరం గొనిపోయి రంత నట మీఁద నృపా! [8-682]

బ్రహ్మ, దిక్పాలకులూ వామనుణ్ణి అమరావతికి తీసుకెళ్ళారు. అవతారం పూరి అయ్యి ఇక్కడదాకా వచ్చాము కనక ఇప్పుడు పద్యంలో శుకమహర్షి, పరీక్షిత్తుతో చెప్తున్నట్టు "నృపా" అంటున్నాడు పోతన. మొదట్లో ఇదంతా శుకమహర్షి ధర్మరాజు మనవడికి కధ చెప్పడం తో మొదలైంది కదా?

ఆ. బల్లిదంపుదోడు ప్రాపున నింద్రుని
కింద్రపదము చేరు టిట్లు గలిగెఁ;
దనకు నాధ్యుఁడైన తమ్ముఁడుఁ గలిగినఁ
గోర్కులన్న కేల కొఱఁత నొందు? [8-683]

ఇంకా శుకమహర్షి అంటున్నాడు – అలా తమ్ముడి మంచితనంతో ఇంద్రుడికి మళ్ళీ రాజ్యం వచ్చింది. మంచి దక్షుడైన తమ్ముడు ఉంటే అన్నగారి కోరికలు తీరడం అంత కష్టం కాదు కదా? ఇక్కడ మనం గుర్తు ఉంచుకోవలసింది ఏమిటంటే, ఇంద్రుడు సింహాసనం కోసమూ, బలి మరో ప్రయోజనం ఆశించో వాళ్ళ వాళ్ల కర్మలు మొదలుపెట్టారు. కానీ వీళ్ళందరికన్నా మరో మెట్టు పైనున్న భగవంతుడు ఎవరికి ఇవ్వాల్సింది వాళ్ళ వాళ్ళ కర్మల ద్వారా ఇచ్చి రాబోయే ఇంద్రుణ్ణీ, ప్రస్తుతానికున్న ఇంద్రుణ్ణి వారి వారి స్థలాల్లో కూర్చోపెట్టాడు. అదే చూచాయగా భట్టాత్తిరి గారు, "కోనామ కస్య సుకృతం కధమిత్యవేయాత్" అన్నది.

క. పాలడుగఁడు మే లడుగం
దేలఁడు బిక్షించి యన్నకిచ్చెఁ ద్రిజగమున్
వేలుపులతల్లి కడపటి
చూలుం బోలంగఁ గలరె సొలయని తమ్ముల్. [8-684]

ఆ. కడుపు బదరగాఁగ గొడుకులఁ గనుకంటె
దల్లి కొకఁడె చాలు బల్లిదుండు;
త్రిదశగణముఁ గన్న యదితి గానుపు దీఱఁ
జిన్ని మేటివడుగుఁ గన్న యట్లు. [8-685]

ఇంతా చెప్పాక మరో విషయం గుర్తు చేస్తున్నాడు కవి – వామనుడు బలిని దానం అడిగి అందులో ఇంత నాకు కావాలి, పోనీ ఇది నీకు ఇచ్చాను కనకు దానికి బదులుగా నాకు మరొకటి ఇయ్యి అని వాటా గాని, లాభం గానీ అడగలేదు. అటువంటి తమ్ములు ఉండగలరా? అలాగే అదితికి పుట్టిన ఆ చిన్నవడుగే అదృష్టం పండినట్టు పుట్టాడు. అలాంటివాడు పుట్టడం – కడుపు పగిలేటట్టూ పదిమంది పనికిరాని కొడుకులు పుట్టడం కంటే – మంచిది కదా?

తే. మనుజనాథ! త్రివిక్రము మహిమ కొలఁది
యెఱుఁగఁ దర్కింప లెక్కింప నెవ్వఁడోపుఁ?
గుంభినీ రేణుకణములు గుణుతు పెట్టు
వాఁడు నేరఁడు; తక్కిన వారి వశమె? [8-687]

క. అద్భుత వర్తనుఁడగు హరి
సద్భావితమైన విమలచరితము వినువాఁ
డుద్భట విక్రముఁడై తుది
నుద్భాసితలీలఁ బొందు నుత్తమ గతులన్. [8-688]

ఈ ఒళ్ళు గగుర్పొడిచే కథంతా చెప్పాక విష్ణువు గురించి మరోసారి గుర్తు చేస్తున్నాడు శుకమహర్షి వారం రోజుల లోపుల ప్రాణాలు పోగొట్టుకోబోయే పరీక్షిత్తుకి – భూమ్మీద ఉన్న ధూళి రేణువులెన్ని ఉన్నాయో లెక్కపెట్టడం సాధ్యం కావచ్చు గానీ వామనుడి త్రివిక్రమ మహిమ వివరించడం సాధ్యమౌతుందా?

దీనినే ఆత్మని దర్శించిన జ్ఞానులు చెప్పడం మనం వింటూ ఉంటాం. రామకృష్ణ పరమహంస కూడా ఇదే అనేకానేక సార్లు చెప్పడం చూడవచ్చు – ఆత్మని దర్శించినవాడు నేను చూసాను అనలేడు అంటారు ఎందుకంటే "నేను" అనేది ఉన్నంతకాలం తాను వేరు అనే భావం ఉన్నట్టే కదా? అది పోగానే, "హరిమయము విశ్వమంతయు, హరి విశ్వమయుండు..." మరి "నేను" అనేది పోగానే తాను దర్శించినది బయటకి చెప్పడం ఎలా? సర్వం విష్ణుమయం జగత్ అనేది అవగతమైనది ఎలా చెప్పగలం? ఎవరైతే "నేను" చూసాను అంటారో అటువంటివారు నిజంగా చూడలేదు అని అర్థంట. అంటే "నేను చూసాను అని చెప్పడం" నిజంగా చూసినవారికి జరిగే పనికాదు. అందుకే ఆత్మని చూసినవాడు ఆ అనుభవంలో మునిగి ఈదులాడడమే గానీ బయటకి చెప్పలేడు. దాన్నే శివానందులు అనడం ప్రకారం "to know THAT is to become THAT."

మ. జడులై నాకముఁ గోలుపోవు సురలం జంభారినిం బ్రోవఁగా
వడుగై భూమి బదత్రయం బిడుటకై వైరోచనిన్ వేఁడి రెం
డడుగుల్ సాఁచి త్రివిక్రమస్ఫురణ బ్రహ్మాండంబుఁ దా నిండుచుం
గడు మోదంబున నుండు వామనున కెక్కాలంబునన్ మ్రొక్కెదన్. [8-690]

జంభాసురుణ్ణి సంహరించిన ఇంద్రుడూ, మిగతా దేవతలూ జడులైపోయి, స్వర్గాన్ని పోగొట్టుకుంటే వడుగులా అవతరించి వైరోచనుడి కుమారుడైన బలి చక్రవర్తి నుంచి త్రిలోకాలూ దానం పుచ్చుకుని మళ్ళీ అవి దేవతలకి దక్కేలాగ చేసాడు విష్ణువు. మూడడుగులు అడిగినా రెండు అడుగులతోనే బ్రహ్మాండం అంతా నిండిపోయిన ఆ వామనుడికి ఎప్పుడూ మొక్కుతూ ఉంటాను అంటూ శుకమహర్షి వామనావతారం కథ పూర్తి చేసాడు. చివరిలో ఇలా అనడం ఎందుకంటే, కథ చెప్పేది చావు రాబోయే పరీక్షిత్తుకి. ఈ వారం రోజులూ భగవంతుణ్ణి మర్చిపోకుండా చేయడానికన్నమాట. ప్రాణం ఎవరిది ఎప్పుడు పోతుందో చెప్పలేం కనక ఇది అందరికీ వర్తించేదే.

ఈ వామనావతార వ్యాస పరంపర ముగించేముందు పోతన ఇచ్చేవాడికీ తీసుకునేవాడికీ రాసిన అనేక పదాలు మరోసారి పరిశీలించుదాం. వామనుడు "ఎవరైనా మంచి దాతలున్నారా, దానాలు ఇస్తారా?" అని తనకి కనిపించిన బ్రాహ్మలని అడిగినప్పుడు "మాయామాణవకుండు" అంటే కపట బ్రహ్మచారి; ఏమీ తెలియనట్టు నటించేవాడు. అసలు దేనికోసం పుట్టాడో తెలిసీ అయినా ఇలా అడుగుతున్నాడంటే కపటం ప్రదర్శిస్తున్నాడు కదా? మరి "ఇతడే దానవ చక్రవర్తి..." అంటున్నప్పుడు "మాయాభిక్షుండు," అక్కడ బలి "రక్షోవల్లభుండు." వామనుడి ఆశీర్వచనం విని ఏమి కావాలో కోరుకో అనేటప్పుడు బలి అక్కడ "యజమాని," అప్పుడు వామనుడు "అభ్యాగతి." సరిగ్గా సరిపోయే మాటలు ఎలా వాడుతున్నాడో చూసారా? "వడుగా ఎవ్వరివాడ..." అన్నప్పుడు సమాధానం చెప్పే శ్రీహరిని "ఈశ్వరుడు" అన్నాడు ఎందుకంటే ఆ తర్వాతి పద్యంలో వామనుడు తానెవరో ఎలా చెప్పాడు? "ఇది నాకు నెలవనినేరీతి బలుకుదు.... నదినేర్తు నిదినేర్తునని ఏల చెప్పంగ.." అంటూ ఈశ్వరుణ్ణి, జగత్ప్రభువుని సుమా అని చూచాయగా తన విభూతి

చెప్పాడు కదా? అన్నీ చెప్పాక మూడడుగుల నేల దానం అడిగినప్పుడు పోతన ఏమన్నాడు ఇద్దరినీ, "పరమ యాచకునకు ప్రదాత." మరీ చిన్న దానం గర్భ దరిద్రుడిలా అడిగినందుకు వామనుడు పరమయాచకుడు, బలి ఏదైనా సరే – అంటే అడిగిన అతి చిన్న దానం అయినా సరే ఇవ్వగలిగిన వాడు కనక ప్రదాత. అదేమిటయ్యా ఇంతటి చిన్న దానం అడిగావు, నీకు అడగడం తెలియదు అని బలి అన్నప్పుడు "గృహమేధికి మేధావి." అంటే సంసారంలో చిక్కుకుని అన్నీ తనకున్న ఆస్తులే సుమా అనుకునే గృహమేధి బలికి సంతోషం ఉంటే చాలు అంటూ మేధావిలాగా వివేకం చెప్తున్నాడు కదా వామనుడు? అలాగే శుక్రాచార్యులు దానం ఇవ్వద్దు అన్నప్పుడు కీర్తి కోసం, మాట నిలుపుకోవడం కోసం ఇచ్చి తీరుతాను అన్నప్పుడు బలి "యశస్వి." "ఎవ్వని కరుణింప నిశ్చయించితి..." అంటున్నప్పుడు శ్రీహరి సాక్షాత్తూ భగవంతుడు. ఇలా రాసుకుంటూ పోతే ఒక ఉద్గ్రంథం అవుతుంది.

అంటే వామనావతారం రాసేముందు నిఘంటువు చూసుకుంటూ అందులో ఉన్న తనకి దొరికిన పదాలు అన్నీ ఒకచోట కూర్చి పెట్టుకుని ఒకదాని తర్వాత ఒకటి వాడటం కాదు పోతన చేసినది. ఏది ఎక్కడ ఎలా వాడాలో అలాగే సందర్భోచితంగా వాడాడు. మరి అవి పోతనకి ఆ సందర్భానుసారంగా ఎలా తట్టాయి అనేదానికి మనకి దొరికే ఒక సమాధానం "పలికించెడు వాడు రామభద్రుడట." భగవత్కృప, విభూతి అనేవి అలాగే ఉంటాయి. అన్నమయ్య అందుకే అంటాడు "బ్రహ్మ కడిగిన పాదము, బ్రహ్మము తానెని పాదము, చెలగి వసుధ కొలిచిన నీ పాదము బలి తల మోపిన పాదము తలకగ గగనము తన్నిన పాదము బలరిపు గాచిన పాదము... పరమ యోగులకు పరి పరి విధముల వరమొసగెడి నీ పాదము."

పోతన భాగవతం ఇంటర్నెట్లో ఇక్కడ చూడవచ్చు: http://telugubhagavatam.org/

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)

COMMENTS